

Barnevernsleder Knut Robert Sande
Frogner barneverntjeneste
knutrobert.sande@bfr.oslo.kommune.no

Prosjektleder Gunn Elisabeth Birkelund
Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi
Universitetet i Oslo
g.e.birkelund@sosgeo.uio.no

Vår ref.: 2012/85 Dato: 04.06.2012

Henvendelse angående forskningsprosjekt om ansettelsesprosesser i arbeidslivet

Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) har mottatt en henvendelse fra Frogner barneverntjeneste ved NAV- og barnevernsleder Knut R. Sande med kritikk av et forskningsprosjekt. Prosjektet, Measuring and Explaining discrimination in the labour market: New Understandings and Political Solutions (DISCRIM), handler om ansettelsesprosesser i arbeidslivet.

NESH sine uttalelser er rådgivende. NESH har ikke som del av sitt mandat godkjenning eller underkjenning av forskningsprosjekter, og er ikke formell klageinstans for forskningsprosjekter.

Saksforhold

Den delen av prosjektet som nå mottar kritikk, var behandlet i NESH som sak 2011/46. (Prosjektet er en videreføring av et prosjekt NESH behandlet som sak 2008/139.) Det generelle designet for den aktuelle delen av prosjektet består i å sende fiktive søknader som svar på stillingsannonser for å registrere forskjeller i respons fra arbeidsgivere ved bruk av ikke-vestlige versus norske søkernavn. Prosjektet har i første runde sendt ut 588 fiktive jobbsøknader (294 par) og i andre runde hittil 120 søknader (60 par). Ansvarlig for prosjektet er Gunn Elisabeth Birkelund, professor, dr.polit., Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo.

I desember 2011 utlyste Frogner barneverntjeneste et vikariat som barnevernspedagog med søknadsfrist 19.12.11. De fikk 32 søkere, hvorav 2 utmerket seg som langt bedre kvalifisert enn de andre. De bestemte seg derfor for å kontakte bare disse og innkalle dem til intervju allerede før søknadsfristen utløp. De fikk da svar fra søkerne om at søknadene ble trukket, uten nærmere grunngiving, og de oppdaget i tillegg at søkerne ikke eksisterte. Fordi dette skjedde like før jul, var Frogner barneverntjeneste ikke i stand til å gå videre på søkerlisten før i januar 2012, og det viste seg da at den eneste

andre søkeren de anså kvalifisert i mellomtiden hadde fått en annen jobb. Resultatet ble at stillingen ikke ble besatt, og at kontoret nå har et høyt sykefravær pga. stort arbeidspress.

I henvendelsen fra Frogner barneverntjeneste påpekes det at (1) de har brukt tid og penger på å behandle søknader som viste seg å være fiktive, (2) et resultat var at de mistet den eneste reelle søkeren de hadde, og (3) NAV- og barnevernsleder Knut R. Sande ble bedt om å delta i en oppfølgingssamtale om prosessen som en del av prosjektet, noe han anser som ulovlig innsamling og registrering av persondata om ham som leder av den aktuelle etaten.

Frogner barneverntjeneste sier seg enig i at det er viktig å forske på diskriminering i arbeidslivet, men stiller spørsmålsteget ved metodikken som er brukt i dette prosjektet, og ved prosjektets forståelse av ansettelsesprosesser i offentlig sektor.

Prosjektleder Birkelund sier at metodikken er internasjonalt akseptert, og fremhever at dette er den eneste klagen de har mottatt som konsekvens av prosjektet. I lys av den vil forskerne heretter imidlertid sørge for at potensielle arbeidsgivere får beskjed umiddelbart om at søkerne ikke er aktuelle (i dette tilfellet gikk det en dag fordi henvendelsen fra Frogner barneverntjeneste kom inn etter arbeidstidens slutt). Videre vil prosjektet ikke sende søknader på kortvarige stillinger, og brev om oppfølging av prosessen vil bli sendt ut raskere.

Vurdering

I sin vurdering av det opprinnelige prosjektet, som benyttet samme design, anså NESH "metodikken som forskningsetisk meget problematisk, men konkluderte med at viktigheten av denne kunnskapen om diskriminering, i kombinasjon med andre krav og forutsetninger (ikke minst godtgjøringen av at resultatene ikke kan forventes å oppdrives på etisk sett mindre problematisk vis), gjorde det akseptabelt å gå mot kravet om informert samtykke" (som gjengitt i NESH sin uttalelse av 03.07.2011, s 1). Denne generelle vurderingen av prosjektet opprettholdt NESH i sin behandling i 2011, og gjør det stadig. I sin uttalelse av 03.07.2011 vektla NESH imidlertid følgende betingelse for å tilråde oppfølgingsprosjektet:

Det er viktig at informasjonen som kommer til de berørte arbeidsgiverne i etterkant, på en så god måte som mulig gjør det klart hvorfor denne metodikken er brukt, og den forventede betydningen av resultatene. På det mer praktiske plan er det selvsagt også viktig at sannheten meddeles så raskt som mulig, for å unngå negative effekter (økonomiske så vel som psykologiske) for individer og bedrifter/institusjoner.

(Punkt 6, s 2)

NESH mener det er grunn til å kritisere forskerne for å ha øvet dårlig skjønn på flere punkter i interaksjonen med Frogner barneverntjeneste. Det var uklokt å ha telefonvakt på de aktuelle numrene kun frem til kl 16, å sende inn fiktive søknader på en midlertidig stilling, og å koordinere prosessen slik at den varte over juleferien. NESH vil fremheve at mulig skadelidende part i dette tilfellet kan sies å inkludere ikke bare

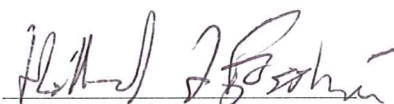
Frognar barneverntjeneste eller personen som ellers ville fått tilbud om stillingen, men også en tredjepart (jf NESH' retningslinjer § 11): de barna tjenesten er ansvarlig for. I et bredere perspektiv er slike hendelser sekundært også til skade for forskningens renommé. NESH vil be forskerne, og først og fremst prosjektleder Gunn Birkeland, om å ta meget alvorlig behovet for å skjerpe inn alle relevante rutiner i fremtidige tilfeller, for å gjøre sitt ytterste for å unngå negative økonomiske og psykologiske effekter for berørte individer og bedrifter/institusjoner.

NESH kan imidlertid ikke stille seg bak NAV- og barnevernsleder Knut R. Sandes skepsis omkring innsamling av hans persondata. De opplysningene som var samlet inn, gjaldt i denne sammenhengen ikke Sande som privatperson, men utelukkende han rolle som leder i en offentlig etat bygd på fritt tilgjengelig offentlig informasjon.

På vegne av Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora,

Bjørn Hvinden
Utvalgsleder Den nasjonale forskningsetiske
komité for samfunnsvitenskap og humaniora

Hallvard J. Fosshem
Sekretariatsleder Den nasjonale forskningsetiske
komité for samfunnsvitenskap og humaniora